

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

април 2023 / број 127 4/2023

Шеме превара које укључују коруптивни договор између наручиоца и понуђача у поступку спровођења јавне набавке

- ▶ Напредовање државних службеника
- ▶ Прећуткивање чињеница и непрофесионално понашање адвоката
- ▶ Спорна питања у поступку састављања исправа пред јавним бележником
- ▶ Рокови застарелости одређени Законом о привредним друштвима
- ▶ Разврставање радних места и мерила за опис радних места службеника у јединицама локалне самоуправе
- ▶ Недозвољеност извршења – новија пракса судова (други део)
- ▶ Мера безбедности обавезно лечење наркомана из члана 83. Кривичног законика као кривична санкција у судској пракси

Србија - Благинбор, водопад Гостиље

ДИВНА

Здравствена Вода Србије

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравом и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА БРИГУ О ДИВНОМ КОРИСНИЦИМА
0800 111 111

Оснивач и издавач:

ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:

Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:

Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:

Ана Фулетин

Сарадници:

Александар Марковић
Владимир Саичић
Данијела Секулић
Дејан Обренић
Драгана Марчетић
Драган У. Калаба
Жељко Албанезе
Маја Матић
Снежана Марјановић

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Digital art, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговорни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.]
. - Год. 3, бр. 25 (окт. 2014). - Београд : ИНГ-ПРО, 2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима нумерацију електронског издања. - Друго издање на другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140 ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

Коруптивни договори између наручиоца и понуђача у поступку спровођења јавне набавке угрожавају тржишну утакмицу, нарушавају начела обезбеђења конкуренције и забране дискриминације, једнакости привредних субјеката и транспарентности, али и утичу на исход поступка и спречавају јавне наручиоце да постигну економски најповољнију понуду. Најчешћи показатељи који у току спровођења поступка јавне набавке могу да укажу на постојање коруптивног договора између наручиоца и понуђача анализирани су у овом броју.

У рубрици „Радно право” настављена је серија текстова посвећених радним односима у јавном сектору, с тим што су у овој прилици анализирани одредбе Закона о државним службеницима о напредовању, као и одредбе Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе о разврставању радних места.

Скрећемо пажњу и на текст у ком је указано на значај који професионално деловање адвоката има у пракси, уз навођење најрепрезентативнијих примера из судске праксе који се односе на прећуткивање чињеница и непрофесионално понашање адвоката.

И поред више покушаја законодавца да проблеме који су се јављали у пракси превазиђе изменама Закона о извршењу и обезбеђењу, и даље постоји више дилема које доводе до различитог тумачења, па самим тим и до разноликости у судској пракси, тако да смо у оквиру рубрике „Грађанско право” други део текста о недозвољености извршења посветили специфичности тог института и тумачењу судова у богатој пракси. У истој рубрици објављени су одговори на одређена спорна питања у поступку састављања исправа пред јавним бележницима, а пре свега на она која се јављају приликом закључивања правних послова о располагању непокретностима.

Судска пракса која се односи на меру безбедности обавезно лечење наркомана из члана 83. Кривичног законика веома је богата, па су у тексту у рубрици „Кривично право” издвојене карактеристичне одлуке, уз анализу наведеног кривичноправног института.

Рубрику „У част изузетним правницима” посветили смо др Михајлу Константиновићу, академику, професору и идејном творцу још увек важећег Закона о облигационим односима из 1978. године, кроз анегдоту из пера правника и подробну биографију.

У рубрици „Кад језик пресуди” настављен је приказ случајева еминентног америчког лингвисте Роџера Шаја, док су у рубрици „Поводом” представљени језик, култура и историја Рома, уз коментар најзначајнијих међународних и домаћих прописа којима се регулише њихов статус.

Поред наведених, ту су и остали врло актуелни текстови у поменутом, али и другим рубрикама, као и наше сталне рубрике „Портал читалаца” и „Регистар прописа донетих између два броја”.

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis* – ПРОПИСИ У ПРАКСИ отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл Редакције часописа redakcija@legeartis.rs

Пратите нас:

- www.legeartis.rs
- www.propisi.net
- www.ingpro.rs
- www.facebook.com/IngProLegeArtis

Зашто баш **PROPISI.NET?**

- ▶ Зато што је прегледан и једноставан и не захтева никакву специјалну обуку за коришћење (*user friendly*).
- ▶ Зато што је могућ приступ неограниченом броју докумената у току претплате.
- ▶ Зато што има највећи број прописа, примера судске праксе, правних мишљења, модела и других докумената.
- ▶ Зато што има претраживач који даје прецизно сортиране и брзе резултате претраге.
- ▶ Зато што се документа – прописи и др. – могу претраживати путем одговарајућих скраћеница и синонима који се у правној пракси често користе.
- ▶ Зато што је једини на тржишту који аутоматски бележи најпрегледаније документе сваког претплатника и издваја их на почетној страни.
- ▶ Зато што има мејл-сервис који омогућава претплатницима да о новим прописима, примерима из судске праксе, правним мишљењима и стручним коментарима и другим документима из области које сами изаберу, буду информисани путем мејла истог дана кад су објављени у бази.
- ▶ Зато што ради са било ког рачунара на интернету, без икакве инсталације, а подржава рад и у интранет окружењу.
- ▶ Зато што је увек ажуран (не захтева ажурирање од стране претплатника).
- ▶ Зато што су текстови докумената и интерфејс доступни на ћирилици или латиници.
- ▶ Зато што једним кликом могу да се ископирају текстови у *Word* или *PDF* формату.
- ▶ Зато што има најсвеобухватнију и највећу базу судске праксе, са разгранатом структуром по одговарајућим правним гранама и правним институтима.
- ▶ Зато што се из текста прописа једним кликом приступа повезаним документима.

У овом броју...

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

- 4 Шеме превара које укључују коруптивни договор између наручиоца и понуђача у поступку спровођења јавне набавке

РАДНО ПРАВО

- 15 Напредовање државних службеника
- 20 Разврставање радних места и мерила за опис радних места службеника у јединицама локалне самоуправе

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

- 29 Прећуткивање чињеница и непрофесионално понашање адвоката

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 37 Недозвољеност извршења – новија пракса судова (други део)
- 51 Спорна питања у поступку састављања исправа пред јавним бележником

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- 63 Рокови застарелости одређени Законом о привредним друштвима

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- 67 Мера безбедности обавезно лечење наркомана из члана 83. Кривичног законика као кривична санкција у судској пракси

ИНФО ПРАВНИК

- 74 У част изузетним правницима: Проф. др Михајло Константиновић и шта је уистину циљ прописа

РУБРИКЕ

- 78 Календар важења правних аката
- 79 Портал читалаца
- 84 Кад језик пресуди: Форензичка лингвистика у грађанским парницама
- 91 Поводом Међународног дана Рома
- 105 Преглед прописа донетих између два броја

Шеме превара које укључују коруптивни договор између наручиоца и понуђача у поступку спровођења јавне набавке

Тема овог текста су најчешћи показатељи у току спровођења поступка јавне набавке који могу да укажу на постојање коруптивног договора између наручиоца и понуђача.

Маја Матић,

шеф Одсека за представке и сарадњу са другим државним органима Агенције за спречавање корупције, председник Удружења сертифицираних истражитеља превара Србије (АЦФЕ Србија)

Коруптивни договори између наручиоца и понуђача у поступку спровођења јавне набавке угрожавају тржишну утакмицу, нарушавају начела обезбеђења конкуренције и забране дискриминације, једнакости привредних субјеката и транспарентности, али и утичу на исход поступка и спречавају јавне наручиоце да постигну економски најповољнију понуду.

1 КОРУПТИВНИ ДОГОВОРИ ИЗМЕЂУ ПОНУЂАЧА И НАРУЧИОЦА

Најчешће се догађа да коруптивни договор укључи и понуђача и наручиоца. На који начин ће те шеме функционисати највише зависи од тога на ком нивоу се догађа коруптивни договор и ко је све у њега укључен. Ако је у питању особа са више моћи и утицаја код наручиоца, она ће у већој мери моћи да утиче на то коме ће бити додељен уговор о јавној набавци. Веома су различите улоге и овлашћења запослених код наручиоца у поступку јавне набавке, али су предмет коруптивног споразума сви они који имају било какав утицај на ток поступка и садржину предмета јавне набавке или информације о томе, као и утицај на добијање уговора о јавној набавци: купци, руководиоци код наручиоца, менаџмент, ин-

жењери, техничко особље, запослени који проверавају квалитет робе и услуга, запослени код подизвођача и други.

Када купац даје мито запосленима или менаџменту код наручиоца како би му помогли да освоји тендер и добије посао, тај трошак купца укључен је у цену коштања производа или услуге. Већи број оних који учествују у коруптивној шеми значајно увећава наведени проценат, па се цена коштања уобичајено увећава 20–50%. На тај начин наручилац плаћа трошак незаконите исплате, односно датог мита. С обзиром на то да су наручиоци део јавног сектора, трошак мита на крају плате порески обвезници.

Најчешће форме коруптивних договора између понуђача и наручиоца укључују следеће типове преварних шема:

- непотребне јавне набавке,
- намештање понуда,
- манипулацију понудама,
- трговину важним подацима о поступку јавне набавке,
- поделу понуда и
- неоправдано коришћење некомпетитивних врста поступака.

1 а Уговарање непотребних јавних набавки као врста коруптивног договора између понуђача и наручиоца

Идентификовање потреба, односно планирање јавне набавке подразумева више радњи које наручилац предузима у циљу припреме спровођења поступка јавне набавке и

ставници наручиоца који су укључени у спровођење тог поступка или могу да утичу на исход тог поступка имају директан или индиректан финансијски, економски или други приватни интерес, за који би могло да се сматра да доводи у питање њихову непристрасност и независност у поступку. Сукоб интереса у смислу става 2. наведеног члана нарочито укључује следеће случајеве:

- 1) ако представник наручиоца учествује у управљању привредног субјекта или
- 2) ако представник наручиоца има више од 1% удела, односно акција привредног субјекта.

Представником наручиоца у смислу става 2. датог члана нарочито се сматра:

- 1) руководиоца наручиоца, односно одговорно лице наручиоца, члан управног, извршног или надзорног одбора наручиоца;
- 2) члан комисије за јавну набавку, односно лице које спроводи поступак јавне набавке.

Привредним субјектом у смислу става 2. истог члана сматра се понуђач, члан групе понуђача и подизвођач.

Ставови 2. и 3. члана 50. примењују се и на повезана лица представника наручиоца из става 4. тог члана, и то лица која су у крвном сродству у правој линији, побочном сродству закључно са трећим степеном сродства, тазбинском сродству закључно с другим степеном сродства, у односу усвојитеља и усвојеника, у браку, без обзира на то да ли је брак престао или није, у ванбрачној заједници и у односу старатеља и штићеника.

Представник наручиоца из става 4. наведеног члана дужан је да се изузме из поступка јавне набавке уколико у било којој фази тог поступка дође до сазнања о постојању сукоба интереса. Након отварања понуда или пријава представник наручиоца из става 4. тачка 2) тог члана потписује изјаву о постојању или непостојању сукоба интереса.

Показатељи такве коруптивне шеме између наручиоца и понуђача могу да буду:

- граматичке грешке, односно понуде су направљене на истом папиру, рукописом, ковертом и потписима, као и са истом имејл-адресом);
- понашања понуђача, односно њихових запослених која указују на постојање тајних

договора (редовни заједнички састанци, међусобно посећивање, као и закључивање међусобних подуговора);

- увек исти понуђач даје најнижу понуду;
- понуђач који годинама уназад уобичајено учествује у поступцима јавних набавки не подноси понуду за коју се очекује да је поднесе;
- неочекивано и изненадно, неаргументовано повлачење понуде;
- одређени понуђачи увек подносе понуде, али никад не побеђују;
- два или више учесника на тржишту подносе заједничку понуду иако би бар један од њих могао да поднесе самосталну понуду;
- победник тендера унајмљује подизвођача који је један од оних који нису победили;
- победник не прихвата да закључи уговор, али се касније непријављено појављује као подизвођач;
- редовни сусрет конкурената непосредно пред истек рока за подношење понуда;
- учествовање понуђача на истом друштвеном догађају;
- један понуђач/учесник на тржишту подноси пратећу документацију за више понуђача;
- понуђач је учесник на тржишту, а за њега се основано претпоставља да не може успешно да испуни уговор;
- понуђачи имају исте или сличне изјаве и аргументације поводом питања цене и услова, као и изјаве које индикују да одређена област или потрошачи припадају другом снабдевачу;
- изјаве које индикују да је понуђач поднео комплементарну или симболичну понуду и друго.

Све поменуто представља најчешће показатеље који у току спровођења поступка јавне набавке могу да укажу на постојање коруптивног договора између наручиоца и понуђача. Ипак треба имати у виду да постојање једног или више показатеља није само по себи довољно да докаже коруптивну шему, али треба да представља упозорење за све оне који учествују или контролишу поступак јавне набавке, због чега треба даље истражити случај.

Напредовање државних службеника

Реч је о посебном облику награђивања државних службеника који се исказује преласком на више радно место, али и могућношћу напредовања на истом радном месту повећањем плате.

Mr Жељко Албанезе

Уводне напомене

Државни службеник дужан је да, сагласно Закону о државним службеницима („Сл. гласник РС” бр. 79/2005, 81/2005, 83/2005, 64/2007, 67/2007, 116/2008, 104/2009, 99/2014, 94/2017, 95/2018 и 157/2020 – даље: Закон), при раду поступа у складу са Уставом, законом и другим прописом, према правилима струке, непристрасно и политички неутрално. Осим тих радних обавеза, он има и јасна законска права на напредовање и стручно савршавање.

Напредовање државног службеника зависи од радне успешности и потреба државног органа, а представља посебан облик награђивања државних службеника који се исказује преласком на више радно место, али и могућношћу напредовања на истом радном месту повећањем плате. Радна успешност државних службеника утврђује се годишњим оцењивањем њиховог рада, док је само исказивање напредовања на виша и боље плаћена радна места омогућено успостављеним платним групама и платним разредима по члану 13. Закона о платама државних службеника и намештеника („Сл. гласник РС” бр. 62/2006, 63/2006, 115/2006, 101/2007, 99/2010, 108/2013, 99/2014, 95/2018 и 14/2022 – даље: Закон о платама). „Напредовање у служби” државних службеника регулисано је директно чл. 87–89. Закона, али и кроз неколико других чланова који се односе на каријерно кретање државних службеника.

ВРСТЕ НАПРЕДОВАЊА

У члану 87. Закона постављени су основни принципи напредовања државног службеника тако што је регулисано да државни службеник напредује:

- 1) премештајем на непосредно више извршилачко радно место,**
- 2) постављењем на положај или**
- 3) постављењем на виши положај** (ако већ ради на положају),
у истом или другом државном органу.

Када је реч о премештају, потребно је истаћи да је, сагласно Закону, па и регулативи целог службеничког система „премештај” основни начин попуњавања извршилачких радних места. Премештај представља први и најједноставнији начин попуњавања упражњеног радног места, при чему Закон употребљава израз „премештај” када се ради о поступку распоређивања на друге послове од оних које државни службеник већ обавља, при чему тај премештај може да буде без напредовања или са напредовањем. У смислу напредовања премештај подразумева распоређивање државног службеника на непосредно више извршилачко радно место у истом или другом државном органу.

Положај је радно место на ком државни службеник има овлашћења и одговорности везане за вођење и усклађивање рада у државном органу, при чему се положај стиче постављењем од стране Владе или другог државног органа или тела. У смислу напредовања, државни службеник напредује постављењем са извршилачког радног места на положај или постављењем на виши положај од оног који већ има.

Уз све законске одредбе и интенције, **напредовање се „материјализује”, исказује и**

група у којој се налази радно место, број платног разреда и висина коефицијента.

Сходно наведеном, обрачун и исплата плате могу да се спроведу на основу решења којим је одређено напредовање државног службеника у виши платни разред, као и решења којим је одређена висина коефицијента за конкретно радно место службеника. Ако државном службенику плата није обрачуната на основу решења којим је утврђен коефицијент, већ на основу решења којим је одређено напредовање у виши платни разред, поступљено је супротно одредбама члана 13. Закона о платама.

Приликом спровођења напредовања потребно је пазити на то да се изда решење о напредовању јер буџетска инспекција сматра да није правилно да се државном службенику који је напредовао решењем утврди коефицијент, платна група и платни разред, а да истовремено за њега није донето решење о напредовању. Дакле, државном службенику је одређен виши коефицијент, тј. 1,71, али му није издато решење о напредовању, па је обрачунавањем плате на тај начин поступљено супротно одредбама чланова 13, 14. и 16. Закона о платама.

Разврставање радних места и мерила за опис радних места службеника у јединицама локалне самоуправе

Овде је акценат на Уредби о критеријумима за разврставање радних места и мерилима за опис радних места службеника у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе, која је управо и донета да би се адекватним разврставањем извршилачких радних места исказао њихов значај и допринос у остваривању надлежности, односно послова аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и градске општине.

Мр Жељко Албанезе

Уводне напомене

Сагласно одредбама Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе („Сл. гласник РС” бр. 21/2016, 113/2017, 113/2017 – др. закон, 95/2018 и 114/2021 – даље: Закон) службеник је запослено лице које професионално обавља стручне послове из надлежности аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе

или са њима повезане опште правне послове, као и информатичке, материјално-финансијске, рачуноводствене и административне послова. Службеник је запослено лице на извршилачком радном месту, као и на радном месту службеника на положају, па се, сагласно члану 47. Закона, радна места службеника деле на положаје и извршилачка радна места у зависности од сложености послова, овлашћења и одговорности.

У овом тексту анализирани су службеници у јединицама локалне самоуправе, уз подсећање на то да су, сагласно члану 47. Закона, радна места службеника, услови за рад на њима и потребне компетенције утврђени

односно надлежности, овлашћења појединих органа, служби и организација у поступку припреме тог акта, као и начина отклањања евентуалних несагласности које могу да се појаве приликом припреме предлога и других питања која могу да буду од значаја за ефикасно и благовремено доношење не само Правилника већ и кадровског плана. Извесно је да Правилник усваја Веће које стога даје и коначну одлуку о његовом изгледу и евентуалним несагласностима између органа, односно служби и организација, али сматрамо да је тиме остављен простор јединицама локалне самоуправе да интерним процедурама, односно својим актима уреде начин и поступак припреме нацрта или предлога правилника којим ће уредити редослед и начин поступања органа, служби и организација приликом припреме тог акта и предвидети начин отклањања њихове међусобне несагласности како би предлог правилника у што већој мери био усаглашен у поступку пре усвајања.

Претходно је изнето да је чланом 34. Уредбе прописано да Правилником може да буде одређено да на радним местима у звању вишег саветника ради највише до 10% службеника, а у звању самосталног саветника највише до 20% службеника. Из дате одредбе Уредбе, а имајући у виду јединство Правилника из члана 58. Закона, произлази да укупан број службеника на радним местима у звањима у правилнику јединице локалне самоуправе представља основ за утврђивање

одговарајућег процента највиших звања. При томе у Уредби није даље разрађен однос између поменутих звања у појединим органима, службама или организацијама, односно није наведено да проценат звања мора да буде подједнако заступљен у сваком органу, служби и организацији. Стога сматрамо да и наведено питање може да буде уређено интерним процедурама, односно актима јединице локалне самоуправе у поступку припреме предлога правилника. Тиме се ствара простор да се јединицама локалне самоуправе остави могућност да органи, службе и организације које имају мање од десеторо запослених ипак систематизују једно радно место вишег саветника или два радна места самосталног саветника ако потребе тог радног места то захтевају, коју могућност не би имале да је Уредбом другачије дефинисано ограничење.

У вези са наведеном одредбом Уредбе такође смо мишљења да се проценат највиших звања утврђује у односу на укупан број службеника који раде на радним местима разврстаним у звањима, тако да у тај број не би требало да улазе намештеници, службеници на положају или функционери, као и да се број службеника посматра у односу на укупан број извршилаца на радним местима разврстаним у звањима, који је утврђен у Правилнику, а не у односу на попуњен број радних места (дато према Мишљењу Министарства државне управе и локалне самоуправе бр. 110-00-0024/2017-20 од 3. 2. 2017. године).

Електронски часопис ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ

Часопис „Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ“, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Наменен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издвајамо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, Образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца“, „Календар правних аката“ и „Регистар прописа“.

Тренутно се у издању налази преко 1.500 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњим бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи. нет, а повезани су са релевантним прописима.

Прећуткивање чињеница и непрофесионално понашање адвоката

Идеја за овај текст проистекла је из одлуке коју је донео Европски суд за људска права *Младеновић њрошив Републике Србије* (представка број 41375/16 и друге), у којој је заузет изричит став о праву суда да одбаци представку уколико адвокати прећуткују чињенице које могу да утичу на доношење одлуке. Исто тако, важну одлуку, која указује на непрофесионално и непристојно понашање адвоката, као пуномоћника странке, представља одлука *Петрушић и други њрошив Републике Србије* због злоупотребе права на индивидуалну представку, која је објављена на сајту суда 2. фебруара 2023. године.

Данијела Секулић,

судија Привредног апелационог суда

Уводна разматрања

Примена и заштита људских права зависи од правног и политичког уређења одређене државе, степена развоја демократије, али и нивоа развијености људских права. Док држава има примарну обавезу поштовања и заштите људских права, бројне међународне организације врше надзор над поштовањем људских права и обезбеђују њихову заштиту. Међутим, њихова улога је, слободно се може рећи, супсидијарна у односу на национални поредак, па је нужно да се доносе квалитетни јасни закони, који се неће често мењати, као и да постоји уједначена пракса у примени закона како би се заштита људских права обезбедила на националном нивоу, али и како би саме странке, као учесници свих врста поступака, познавале и судску праксу и законска решења.

Веома је важно да, осим сталности закона и других правних аката, држава обезбеди и

њихову адекватну примену. Без примене и поступања људи по правним нормама нема ни говора о постојању правних аката. Они би били само мртво слово на папиру. Дакле, да би могло да се оствари правно дејство одређеног правног акта, неопходно је да се држава постара да се ти акти примењују од стране грађана, али и да путем монопола физичке принуде у одређеним ситуацијама обезбеди њихову адекватну примену. С тим у вези познато је да у односу на право и правну норму људи могу да се понашају на двојак начин. Први начин представља добровољна примена права, која се исказује кроз аутономну добровољну примену права која постоји када људи примењују правну норму зато што верују да је она добра и корисна за њих, али и кроз хетерономну добровољну примену права, када људи примењују право искључиво због страха од санкције. У другом случају реч је о принудном поступању по правним нормама, које такође може да буде двојак – аутономно принудно, када субјект добровољно поступа по изреченој санкцији, као и хетерономно принудно, када држава путем монопола физичке принуде који поседује приморава појединца да поступа по изреченој санкцији.

чега се даје материјал разним таблоидима за урушавање угледа и части како судија тако и правосуђа генерално. О свему томе се ћути, а судије се на неки начин устручавају да се супротставе таквим понашањима појединаца из редова адвокатуре. Зато сматрамо да су две последње одлуке светло на крају тунела, на основу ког без икакве бојазни може да се стане на пут вређању и омаловажавању личности судија и деградацији правосудног система у Републици Србији.

Дакле, сваки судија, уколико препозна увредљив, понижавајући и омаловажавајући говор, као и непрофесионално и неетичко понашање, са позивом на одлуке Европског суда за људска права *Петрушић и други против Републике Србије* и *Младеновић против Републике Србије*, а у вези са чланом 144. Устава Републике Србије, сходно члану 35. Међународне конвенције, могао би да ускрати заступање пред судом због злоупотребе ресурса суда и неетичког поступања адвоката. У сваком конкретном случају судија мора да утврди шта је то адвокат прећутао, није презентовао, а могао је, као и који речник је увредљив и понижавајући како за суд тако и за супротну страну.

Такође, верујемо да ће се радом адвоката, поред судија, бавити и органи кривичног гоњења, јер је то једини пут ка успостављању реда и културе како у раду тако и у понашању појединаца на основу чијих долази до генерализације свих, што није у реду. Има изузетака на које се овај текст не односи, али их је мало да би се борили са већином која скрнави ову дивну професију.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Предметним радом настојали смо да укажемо на значај који професионално деловање адвоката има у пракси, али и на сам начин

обављања адвокатске делатности. Потребно је истаћи и недовољну усклађеност општеприхваћених правила међународног права и међународних уговора са унутрашњим правним системом, иако се Уставом Републике Србије то гарантује. Осим тога, чини се веома јасним и примедба да се ништа не ради по питању кршења принципа адвокатске професије од стране низа адвоката. Требало би да се понашање и деловање адвоката усклади са важећим принципима и начелима који постоје у Кодексу професионалне етике адвоката.

Осим тога, приказан је и један забрињавајући тренд све већег броја адвоката и адвокатских приправника који се уписују у Комору, док је с друге стране све мањи обим посла за њих. Биће неопходно да се утврде јасни принципи и правила, како, под којим условима и на који начин одређено лице може да започне бављење адвокатуром.

И на самом крају мора да се истакне да је неопходно да се води рачуна о томе да се, приликом обављања адвокатске делатности, она обавља на начин који је дефинисан самим Кодексом – на професионалан начин.

Ендните

- ¹ Симић М., Ђорђевић С., Матић Д., „Увод у право”, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Институт за правне и друштвене науке, Крагујевац, стр. 293.
- ² Кодекс професионалне етике адвоката, „Службени гласник Републике Србије” број 27/2012 и 159/2020 – одлука УС.
- ³ Кодекс професионалне етике адвоката, „Службени гласник Републике Србије” број 27/2012 и 159/2020 – одлука УС.
- ⁴ Кодекс професионалне етике адвоката, „Службени гласник Републике Србије” број 27/2012 и 159/2020 – одлука УС.
- ⁵ *Ирска против Уједињеног Краљевства*, представка бр. 5310/71, пресуда од 18. јануара 1978, пар. 154.
- ⁶ „Службени гласник РС” број 115/2021 (Амандман VI).

Недозвољеност извршења – новија пракса судова (други део)

Други део текста о недозвољености извршења посвећен је неким специфичностима наведеног института и тумачењима судова у богатој пракси по том питању, која је постала нарочито актуелна увођењем у наш правни систем извршитеља, специфичне правосудне професије са повереним јавним овлашћењима.

Драгана Марчетић,
судија Вишег суда у Београду

Снежана Марјановић,
судија Вишег суда у Београду

ПУНОВАЖНОСТ УГОВОРА И СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ

Да би се успело у спору о недозвољености извршења, потребно је да тужилац докаже неко своје **право на ствари или праву** које је предмет извршења. Када се ради о непокретности као предмету извршења, потребно је доказати да је право на које се тужилац позива заиста и стечено правноваљаним правним послом или таквим **правним послом** у погледу ког је могућа **конвалидација**. У следећој пресуди размотрени су управо услови за конвалидацију уговора о купопродаји непокретности, као одлучујуће чињенице приликом разматрања основаности тужбеног захтева за недозвољеност извршења.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Београду П бр. ... од 17. 4. 2018. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиља којим су тражиле да суд према туженом прогласи недопуштеним извршење Решења Привредног суда у Београду 4-И бр. ... , које за предмет има продају непокретности и намирење извршног повериоца из износа добијеног продајом, и то у делу који се односи на стан број 5 на другом спрату, стан број 9 на трећем спрату и стан број 13 у поткровљу,

као и гаражна места број 17 и 20, при чему се станови и гаражна места налазе у стамбено-пословном објекту у Београду, у улици П., к. п. бр. ... .

По приговору тужиља, извршни суд их је решењем од 31. 3. 2013. године упутио, као трећа лица, да покрену парнични поступак ради проглашења да је извршење, одређено наведеним решењем, недопуштено. Привредно друштво ДД дана 5. 7. 2012. године примило је решење о извршењу Привредног суда у Београду И бр. ... од 2. 7. 2012. године. Писменим уговорима о купопродаји, од којих ниједан није оверен од стране суда, тужиље су као купци купиле од продавца ДД, и то тужиља АА уговором од 2. 11. 2005. године стан површине 132 m² на другом спрату и гаражно место површине 26 m² у подруму на другој етажи, тужиља ББ уговором од 9. 11. 2005. године стан површине 71 m² на трећем спрату и гаражно место површине 22 m² у подруму на другој етажи, а тужиља ВВ уговором од 24. 10. 2006. године стан површине 73 m², при чему се све непокретности налазе у стамбено-пословном објекту у Београду, у улици П. Поравнањем које је закључено пред Првим основним судом у Београду у предмету РЗ бр. ... од 29. 11. 2012. године, који је закључен између овде тужиља, као предлагача, и ДД, као противника предлагача, противник предлагача признао је право својине тужиљи АА на спорном стану број 5, површине 132 m², и гаражном месту број 17, површине 26 m², тужиљи ББ на спорном стану број 9, површине 71 m², и гаражном месту број 20, површине 22 m², и тужиљи ВВ на спорном стану број 13, површине 73 m². У Лист непокретности

особу упозорава на то да треба да изврши додатне провере како би заштитила своја права и интересе приликом закључења уговора о продаји. Да је тако поступио, тужилац би уочио да је ВВ, као дужник у поступку извршења, уписан у јавне књиге као власник непокретности по службеној дужности како би могло да се спроведе дозвољено извршење. Тада би знао да је ВВ дужник и да је располагао имовином након што је примио решење о дозволи извршења, што према цитираној законској одредби такво располагање (а потом и она следећа) чини без дејства.

Из наведених разлога Врховни касациони суд налази да је извршење допуштено и да тужбени захтев тужиоца није основан, због чега је правилно првостепени суд одбио његов тужбени захтев, па је преиначио пресуду Апелационог суда и одлучио као у изреци на основу члана 416. став 1. ЗПП.

(Одлука Врховној касационој суда Рев бр. 1666/2020 од 21. 10. 2020)

Привремена мера и вероватност потраживања у таквим парницама

Привремене мере у наведеној врсти спорова подлежу општим правилима Закона о извршењу и обезбеђењу, **тако да је потребно, да би се успело са предлогом за одређивање привремене мере, да кумулативно буду испуњена два услова, а то су вероватност потраживања и вероватност постојања опасности да оно може да буде осујећено.** Такође је потребно да привремена мера буде јасно одређена и таква да се њоме обезбеђује главно потраживање.

Из образложења:

Имајући у виду околности случаја и исправе по којима странке претендују на спорни стан, правилно је првостепени суд нашао да тужила није учинила вероватним своје потраживање у односу на туженог ББ. Тужбени захтев за недопустивост извршења којим тужила тврди да на предмету извршења има право које спречава извршење по предлогу извршног повериоца ББ за предају стана и

којим тужила тражи да се утврди да је она власник спорног стана заснива се на купопродајном уговору и чињеници да је тужила у државини стана десет година. Међутим, имајући у виду да је тужени ББ уговор о купопродаји закључио пре тужиле, да је поднео тужбу за предају стана и издејствовао привремену меру којом се ВВ забрањује промет стана пре него што је стан продала тужили, а у погледу чињенице да је тужени ББ уписан као власник стана у јавној евиденцији непокретности и да има правоснажну судску пресуду за предају стана, у односу на њега, тужила у овој фази поступка није доказала вероватноћу потраживања по тужбеном захтеву, док супротни наводи жалбе нису основани.

У тој ситуацији није од значаја да ли постоји опасност од осујећења потраживања. Када поверилац није учинио потраживање вероватним, правилно је одлучено одбијањем предлога за одређивање привремене мере.

(Решење Апелационој суда у Београду Гж 8766/12 од 27. 12. 2012)

ЗАКЉУЧАК

И поред више покушаја законодавца да проблеме који су се јављали у пракси превазиђе изменама Закона о извршењу и обезбеђењу, и даље постоји више дилема које доводе до различитог тумачења, па самим тим и до разноликости у судској пракси. Положај повериоца јесте оснажен изменама, али је положај трећих савесних лица још увек неизван и нема увек могућности да њихова права буду заштићена у пуној мери. У сваком конкретном случају судови доносе одлуке у зависности од системског тумачења како одредби Закона о извршењу и обезбеђењу тако и других закона, као на пример Закона о облигационим односима, Закона о основама својинскоправних односа, Закона о промету непокретности и др., које притом умногоме зависе и од чињеничне грађе и специфичности сваког појединачног случаја.

Спорна питања у поступку састављања исправа пред јавним бележником

У наставку је одговорено на одређена спорна питања која се ређе јављају у поступку састављања исправа пред јавним бележницима, а пре свега на она која се јављају приликом закључивања правних послова о располагању непокретностима.

Дејан Обренић,
дипл. правник

1. КОЈИ ЈЕ ЗНАЧАЈ УТВРЂИВАЊА ПОСТОЈАЊА ПРАВА ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ У ПРАВНОМ ПРОМЕТУ НЕПОКРЕТНОСТИ?

Приликом промета непокретности може да се јави питање постојања права прече куповине, као права које овлашћује његовог титулара да под истим условима купи предметну ствар пре других купаца. Суштина тог права је да његов титулар задржава право да, у случају будуће продаје предметне ствари, исту купи под истим условима под којима је она понуђена на продају другом лицу. Власник ствари дужан је да обавести титулара наведеног права о намеравању продаји ствари, као и о условима под којима се она продаје, док је титулар права дужан да се у одређеном року изјасни да ли жели да искористи своје право прече куповине. По природи ствари дато право може да се користи само приликом продаје ствари, али не и у погледу других начина располагања, нпр. приликом поклона, размене и др. Према начину настанка право прече куповине може да буде уговорно или законско.

Законско право прече куповине прописано је посебним законима у оним ситуацијама за које је законодавац сматрао да постоји оправдан правни интерес одређених лица и/или институција, чија се заштита пости-

же прописивањем права прече куповине у правном промету, у њихову корист. Стога не може да се говори о једној врсти законског права прече куповине, већ о више права прече куповине која су додељена различитим титуларима, при чему им је заједничко то што су прописана законом, а не вољом уговарача. Као законска права прече куповине која се најчешће јављају могу да се издвоје право прече куповине сувласника за куповину удела других сувласника, право власника пољопривредног земљишта за куповину суседне парцеле која представља пољопривредно земљиште, право корисника шуме у државној својини приликом продаје суседног шумског земљишта, право надлежне установе за заштиту културних добара приликом продаје културног добра, право државе или јединице локалне самоуправе приликом продаје непокретности враћене у поступку реституције и право имаоца станарског права приликом продаје стана на ком има право коришћења. Сва наведена права прописана су посебним законима који регулишу различите правне области и њима су регулисане појединости од значаја за коришћење тог права. Тако се у погледу појединих права прече куповине могу разликовати начини обавештавања титулара тог права о продаји предметне ствари, затим правне последице за непоступање по законским одредбама, као и други детаљи од значаја за коришћење поменутог права. Заједничко за све њих је то што је закон прописао да у конкретним ситуацијама титулари права прече куповине имају предност у куповини предметне ствари под истим условима под

исправом на основу које се врши упис стичу сусвојину са одређеним уделима. Ако је непокретна имовина већ уписана у катастар само на једног од супружника, заједничка својина ће накнадно бити уписана у катастар на основу изјаве оба супружника да се у конкретном случају ради о заједничкој својини. Податке о постојању брака обвезник доставе прибавља из матичне књиге венчаних, преко Сервисне магистрале органа, у складу са прописима којима се уређује електронска управа, односно на други законом прописани начин или из исправе које су му доставиле странке како би доказале да је у моменту настанка исправе за упис непокретности, односно сувласничког удела у непокретности стање другачије од уписаног у матичне књиге венчаних. Изузетно од наведеног законског правила, заједничка својина по основу стицања у браку не уписује се у катастар у случају стицања наслеђивањем и бестеретним правним послом или ако су супружници брачним уговором другачије регулисали питање стицања заједничке или посебне имовине. Изјаве супружника да се у конкретном случају не ради о заједничкој, већ о посебној имовини једног од супружника, достављају се у форми јавнобележничког записа или јавнобележнички потврђених (солемнизованих) изјава, а могу да буду и саставни део исправе којом се стиче непокретна имовина на коју се та изјава односи, односно

солемнизационе клаузуле којом је та исправа потврђена.

На основу свих наведених законских одредби може да се закључи да се оне односе само на заједничку имовину по основу стицања у току трајања брака. Дакле, Породични закон не препознаје заједничку имовину по основу стицања у току трајања ванбрачне заједнице и не даје могућност за упис заједничке својине ванбрачних партнера. **Иако је поменути закон прописано да се на имовинске односе ванбрачних партнера сходно примењују одредбе тог закона о имовинским односима супружника, на поступак уписа у катастар непокретности и водова није примењен принцип уписа својине у корист ванбрачних партнера сходно правилима за упис супружника.** То свакако не значи да ванбрачни партнери не могу да имају заједничку својину на непокретностима јер им је она загарантована претходно споменути одредбама Породичног закона, већ „само” да она као таква не може да се упише у катастар непокретности јер је закон којим је уређен поступак уписа у евиденцију непокретности није препознао. Стога ванбрачним партнерима преостаје сходна примена одредби Породичног закона по којима се сматра да је упис извршен на име оба ванбрачна партнера и када је извршен на име само једног од њих.

Електронски часопис ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК” представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства, пореза, буџетског рачуноводства, зарада, плата и других личних примања и пословних финансија. Намењен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у јавном и приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл.

Од рубрика у часопису издвајамо: Рачуноводство, Порези, Буџетски корисници, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 1.400 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

Рокови застарелости одређени Законом о привредним друштвима

У односу на институт застарелости Закон о привредним друштвима прецизирао је рокове, али није уредио друга питања у вези са тим институтом, која аутор разматра у овом тексту.

Владимир Саичић,
дипл. правник

Материју застарелости потраживања регулише пре свега Закон о облигационим односима, као матични закон. Међутим, застарелост потраживања уређују и други закони, који могу да се посматрају као посебни, а међу њима и Закон о привредним друштвима. С обзиром на то да је Закон о привредним друштвима посебан закон којим се уређује правни положај привредних друштава и других облика организовања у складу са њим, однос поменута два закона треба посматрати сходно правном принципу *lex specialis derogat legi generali*, што значи да се по њиховом утицају застарелости привредно примењују одредбе Закона о привредним друштвима.

У Закону о привредним друштвима предвиђени су рокови застарелости за предузимање одређених радњи од стране привредних друштава, њихових чланова, заступника, поверилаца и других лица. Њим су предвиђени следећи рокови застарелости:

1. рок од три године почев од регистрације преноса удела у ортачком друштву за застаревање потраживања друштва према преносиоцу и стицаоцу удела за обавезе преносиоца удела према друштву, у вези са уделом, које су постојале на дан регистрације преноса удела;
2. рок од пет година почев од дана извршене уплате за застаревање потраживања које друштво има према члану и другим

лицима због недопуштеног плаћања члану друштва;

3. рок од десет година почев од дана извршене уплате за застаревање потраживања које друштво има према несавесном члану због недопуштеног плаћања;

4. рок од пет година почев од дана извршене уплате за застаревање потраживања које акционарско друштво има према акционару због повраћаја уплаћеног супротно одредбама о ограничењу плаћања акционарима;

5. рок од три година почев од дана наступања штете за застаревање потраживања које друштво има према директору за штету коју му овај проузрокује кршењем одредаба Закона о привредним друштвима, статута или одлуке скупштине;

6. рок од три године почев од дана правоснажности одлуке суда за застаревање потраживања које акционар који продаје акције контролном акционару има према самом контролном акционару и/или према акционарском друштву, а на основу разлике између судски утврђене вредности акција и вредности акција коју је утврдило друштво;

7. рок од три године почев од дана брисања друштва из регистра за потраживање које чланови и повериоци друштва имају према ликвидационом управнику за штету коју причини при вршењу своје дужности;

8. рок од три године почев од дана брисања друштва из регистра за потраживање које повериоци ликвидираниог друштва имају према члановима друштва;

9. рок од три године почев од дана брисања друштва из регистра за потраживање које

закон којим се уређује парнични поступак, ако тим или другим законом није другачије одређено. Законом о парничном поступку предвиђено је да се поступак прекида ако странка умре, с тим што ће се поступак који је прекинут из тог разлога наставити кад наследник или старалац заоставштине преузме поступак или кад га суд на предлог противне стране позове да то учини. У представљеном случају, иако оставилац – контролни члан није био странка у поступку, испуњавао је све услове да стекне својство странке, тако да је његов наследник свакако дужан да преузме поступак. Иако је у датом случају предлог за наставак поступка према наследнику контролног члана поднет након истека рока

од три године од дана брисања друштва из регистра, не може да се узме да је потраживање према наследнику застарело јер је застаревање, у складу са чланом 392. Закона о облигационим односима, престало да тече покретањем извршног поступка, а почело би да тече изнова тек ако би спор био окончан или свршен на неки други начин.

Дакле, у Закону о привредним друштвима прецизирани су рокови застарелости, али нису уређена друга питања у вези са наведеним институтом. Из тог разлога неопходно је применити рокове из Закона о облигационим односима, при чему би било пожељно да се у неким наредним изменама Закона то и експлицитно наведе.

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблагоприятно плаћене јавне приходе и за неблагоприятно плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција *Моје каматне стоје*, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуне камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуне камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблагоприятно плаћене јавне приходе, на неблагоприятно плаћен царински дуг и неблагоприятно плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

Мера безбедности обавезно лечење наркомана из члана 83. Кривичног законика као кривична санкција у судској пракси

Суштина мере безбедности обавезно лечење наркомана и постојање услова за њено изрицање предвиђени су у члану 83. став 1. КЗ, чија је садржина следећа: „Учиниоцу који је учинио кривично дело услед зависности од употребе опојних дрога и код којег постоји озбиљна опасност да ће услед ове зависности и даље вршити кривична дела, суд ће изрећи обавезно лечење.“

Драган У. Калаба,
заменик ВЈТ у Чачку у пензији

Мере безбедности представљају кривичне санкције које су предвиђене у чл. 4. ст. 1. Кривичног законика („Сл. гласник РС” бр. 85/05... 35/19), поред казне, мере упозорења и васпитних мера. Поглавље VI КЗ садржи одредбе које се односе на сврху изрицања мера безбедности (чл. 79) и услове за изрицање мера безбедности (чл. 80), с тим што је у овом тексту размотрена мера безбедности обавезно лечење наркомана, која је предвиђена у чл. 83. КЗ. **То значи да, да би се схватила суштина мера безбедности, па и мере безбедности обавезно лечење наркомана из чл. 83. КЗ, потребно је сагледати их у оквиру опште сврхе изрицања кривичних санкција по чл. 4. ст. 2. КЗ с једне стране, док с друге стране морају да се остваре следећи услови за изрицање таквих мера:**

- отклањање стања или
- отклањање услова који могу да утичу на то да учинилац убудуће не чини кривична дела.

За разлику од казне чија је сврха кажњавања, сходно чл. 42. КЗ, како генерална тако и специјална превенција, када се ради о мерама безбедности, акценат је на специјалној превенцији. Управо законска формулација „отклањање стања или услова” указује на са-

држину специјалне превенције. Циљ мера безбедности је да се отклони опасно стање или услови код учиниоца кривичног дела како убудуће не би чинио кривична дела. Мере безбедности примењују се „према учиниоцу кривичног дела”, што значи након извршења кривичног дела. У ситуацији када је учинилац у опасном стању, а није учињено кривично дело, нема услова за изрицање мере безбедности.

Нужно је указати на појмове „стање” и „услови”.

Стање се односи на личност учиниоца и његову психичку ситуацију, који су узрок вршења кривичних дела. Стање учиниоца може да се односи на његово душевно здравље, као и на одређене склоности које су се током времена формирале у вези са учиниоцем.

Када је реч о условима који могу да утичу на то да учинилац убудуће не чини кривична дела, законодавац их није конкретизовао, али је очигледно, а на шта и судска пракса указује, да је реч о спољним криминогеним факторима, као што су стање у породици и браку, стамбена и финансијска ситуација, незапосленост и др.

У члану 79. КЗ наведене су врсте мера безбедности у следећој формулацији: „Учиниоцу кривичног дела могу се изрећи ове мере безбедности ...”, док је под тачком 3) наведено да се ради о обавезном лечењу наркомана.

У члану 80. КЗ под називом „Изрицање мера безбедности”, у ст. 1. наведено је да „суд

IV МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ ОБАВЕЗНО ЛЕЧЕЊЕ НАРКОМАНА ИЗ ЧЛАНА 83. КЗ И ПРИМЕНА ИНСТИТУТА ОПШТЕГ ДЕЛА КЗ И КРИВИЧНОПРОЦЕСНОГ ПРАВА

Случај 1.

Приликом доношења решења којим се замењује мера безбедности обавезно лечење наркомана на слободи мером безбедности обавезно лечење наркомана у одговарајућој здравственој установи сходно чл. 83. КЗ не може лечење да се ограничи до две године нити може да се одреди врста здравствене установе.

(Решење Вишег суда у Чачку Кв. бр. 165/12 од 21. 12. 2012. и Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж. бр. 34/13 од 31. 1. 2013)

Случај 2.

Амнестијом се не утиче на изречену меру безбедности обавезно лечење наркомана према осуђеном.

(Пресуда Вишег суда у Краљеву К. бр. 119/11 од 25. 1. 2012. и Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж. бр. 1813/12 од 19. 7. 2012)

Случај 3.

Закон не предвиђа могућност одлагања извршења мере безбедности обавезног лечења наркомана, па се молба за одлагање извршења одбацује као недопуштена.

(Решење Апелационог суда у Нишу Су. бр. 2/10 од 28. 4. 2010)

Случај 4.

Одлагање извршења мере безбедности обавезног лечења наркомана није могуће чак ни када се у међувремену осуђени сам подвргао лечењу од болести зависности и без обзира на чињеницу да то лечење евентуално даје позитивне резултате.

(Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж. бр. 266/18 од 3. 5. 2018)

Случај 5.

Молба осуђеног за одлагање извршења мере безбедности обавезно лечење наркомана из чл. 83. КЗ има се одбацити као недозвољена, с обзиром на то да по одредбама ЗКП

и Закона о извршењу кривичних санкција није предвиђен институт одлагања извршења мере безбедности из чл. 83. КЗ.

(Решење Вишег суда у Чачку Кв. бр. 2/13 од 8. 1. 2013. и Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж. бр. 128/13 од 24. 1. 2013)

Случај 6.

Мера безбедности обавезног лечења наркомана из чл. 83. КЗ блажа је за учиниоца јер је трајање мере ограничено на три године, при чему ранијим прописима – чл. 65. ОКЗ – трајање те мере није било временски ограничено.

(Пресуда Врховног суда Србије Кж. бр. 8/06 од 6. 2. 2006)

Случај 7.

Изрека пресуде је неразумљива ако је трајање мере безбедности обавезно лечење наркомана, изречене уз казну затвора, ограничено на једну годину, а о изрицању те мере пресуда нема разлога ако нису наведене околности из којих произлази опасност да ће окривљени и даље да врши кривична дела.

(Решење Врховног суда Србије Кж. бр. 2134/06 од 15. 11. 2006)

Случај 8.

Другостепени суд не може по жалби окривљеног, којем је првостепени суд изрекао казну затвора, изрећи и меру безбедности обавезног лечења наркомана, јер би то било на његову штету.

(Пресуда Окружног суда у Београду Кж. бр. 1911/06 од 13. 11. 2006)

Случај 9.

Када је другостепени суд уважавањем жалбе јавног тужиоца преиначио првостепену пресуду тако што је окривљеном изрекао затворску казну, уместо условне осуде, има овлашћење, без обзира на то што то жалбом није тражено, да одреди да ће се изречена мера безбедности обавезног лечења наркомана, уместо на слободи, извршити у установи за извршење казне или другој специјализованој установи.

(Пресуда Врховног суда Србије Кж. бр. 446/08 од 5. 6. 2006)

У част изузетним правницима

У овој повремениој рубрици представљамо дела и живот бриљантних стручњака у области права, настојећи да кроз одређене анегдоте из свакодневице и упечатљиве мисли и теорије изузетних правника, које су применљиве и у садашњим околностима, приближимо правну теорију правницима-практичарима.

Шта је уистину циљ прописа?

Као по обичају, професор је ходником Правног факултета журио ка свом кабинету. Тако је и видео отворена врата једне од катедри. Одлучио је да поздрави колегу, па је започео и разговор. Сео је поред старог пријатеља професора Лукића и „разменио коју”. Ипак, изгледало је да се нису разумели. На једну професорову конкретну, други две апстрактне. Поче расправа, па рече професору: „Лако је теби, ти све апстрактно у теорији. Не можеш да погрешиш, додуше у оној доброј.”

Рајинских црта лица, Лукић одговори: „Колега, окрени-обрни, све вам је у правој методологији, али друштвеној. Видите како ови наши „модернистички” писци...”

Да, да – лако је рећи, помислио је да каже, али је прогутао речи. Оне су му свеједно одзвањале у глави не због њих самих, речи ко речи, него зато што су дошле од еминентног колеге са такве катедре. Биле су ту јер је и он тражио методологију – да искаже у датом контексту мисли које су га дуго мучиле. Притом је врло свестан друштвеног тренутка у ком живи и делује, а зна да мора да делује упућен сам на себе.

Те ноћи дуго није могао да заспи. У једном тренутку као да га је сан ухватио, али је уснио лице набораног чела, па се пробудио узнемирен у интуитивном самоинстинкту, не знајући шта да ради. Брзо, аутоматски, отворио је сеф и узео неке заборављене књиге. Насумично је почео да чита, а онда је брзо затворио и вратио у сеф. Лако је заспао после тога.

Неко време је прошло од тада. Неке идеје су му се ројиле, па је ухватио перо и папир и почео да скицира како би исказао вртлог мисли. Присетио се својих лепих тренутака

са докторских, па је започео историјско-концептуално-аналогичком методом, сетивши се и мисли колеге са катедре. Још нешто га је мучило, а питање је било како то да изрази – изгледа као и увек. Настојао је да се суочи са изазовима пред којима се нашао. Мисли су се ковитлале око питања да ли је историја ток случајности или нужности, да ли смо слободни или смо жртве неке историјске судбине, има ли образаца и да ли је нужан логички детерминизам, а ако је и нужан – како му докати ради Спасења, а ако је гвоздени, има ли уопште наде. Да ли се нади надати или за наду делати? И како?

Знао је да рацио ту не може да му буде много од помоћи. Знао је и да за одговоре мора да загази у надфилозофију, барем што је до њега. Насмејао се када се сетио максима римских правника, али му је озбиљност вратило са знање о далекосежности својих решења. Знао је да мора да тражи употребљива и корисна решења, али како их наћи у тако чудноватој различитости. Како остварити јединство у различитости и различитост у јединствености? Одакле поћи, а да буде преточено у логички конзистентан правни систем, и још у складу са другим нормативним правилима, и остварити заједничке вредности, које ће важити у пракси, па опет – синтеза или антитеза, или... ?

Поче да скицира и помисли да почне од нечег лепог – уговора о поклону/дару. Поче да пише: „Ако подаш, а иштеш назад, онда ниси дао, него...” Насмеја се и опомену себе: „Ако сам тамо продао да бих ово поклонио, онда нисам поклонио, него...”

Међутим, паде му на ум да је уговор о поклону већ регулисан „Ух, добро је. Има, има”, ал’ не усуди се да искаже ту помисао. Знао је

не правне науке у подучавању, нарочито на постдипломским студијама, што су нарочито ценили његови студенти који су остали као наставници на факултету. Слободан Перовић сведочи да „они који су имали прилике да буду у његовој околини и данас се сећају његове јасне мисли изговорене са неком врстом отмености, која је не тако честа у овој нашој средини. Та елеганција покрета речи, својствена француској култури, била је код нашег Професора у апсолутној служби једне друге врлине која се зове скромност.” На крају, многи се слажу са тим да, с обзиром

на све што је урадио на кодификацији југословенског грађанског права, уносећи у њега нове институције и нова решења, може да се сврста у исти ред са својим великим претходницима Јованом Хаџићем и Валтазаром Богишићем, кога и данас зову „најумнијим правником словенскога југа”¹

¹ Приредио Александар Марковић према биографији објављеној у: *Анали* 2022, вол. 70, посебан број: чланак др Нина Кршљанин, „Михаило Константиновић (1897–1982): правник који је обележио једну епоху”, стр. 7–38.

Календар важења њравних акаџа

Прописи који одложено престају да важе или чија одложена примена почиње у наредном периоду

Пропис	Службени гласник	Датум примене
Одлука о усклађивању вредности бода из члана 7. став 2. Тарифе накнада коју од организатора, власника, држаоца и закупца простора наплаћује Сокој по основу јавног извођења музичких дела на концертима, музичким фестивалима и музичко-забавним манифестацијама, културним спортским и политичким манифестацијама и у комерцијалним просторима, као и по основу представљања као јавног саопштавања сценских дела уживо пред публиком	15/2023	примењује се од 1. 4. 2023.
Одлука о усклађивању вредности бода из члана 8. став 2. Тарифе накнада које Сокој наплаћује по основу јавног саопштавања музичких дела путем биоскопских пројекција (Тарифе за биоскопе)	15/2023	примењује се од 1. 4. 2023.
Уредба о ратификацији Споразума између Југославије и Кубе о укидању виза	Сл. СФРЈ – Међународни уговори 9/66-794	престаје да важи 13. 4. 2023.
Уредба о енергетском означавању производа који утичу на потрошњу енергије	21/2023	примењује се од 1. 5. 2023.

Имате питање? Имамо одговор!

У овој рубрици дајемо одговоре на нека од питања која сте упутили нашем часопису. Подсећамо да право на постављање питања и добијање одговора имају искључиво претплатници на наш часопис.

РАДНО ПРАВО

Запошљавање особа са инвалидитетом код корисника јавних средстава

П: Засновали смо радни однос са зајосленом на одређено време у периоду од шест месеци због повећаног обима посла, при чему нам је зајослена доставила решење Националне службе за запошљавање којим је утврђен први степен тешкоћа и препрека у раду, односно да су тешкоће и препреке мале и утичу на радну способност у односу на занимање или послове које лице може да обавља. Зајослена има статус особе са инвалидитетом која се запошљава под одређеним условима. Да ли на основу члана 27к став 8. Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС” бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013, 108/2013, 142/2014, 68/2015, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019, 149/2020 и 118/2021 и 138/2022) и Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС” бр. 36/2009, 32/2013 и 14/2022) можемо примити зајослену у радни однос на неодређено време без сагласности Комисије за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава надлежној министарства? Ако је одговор позитиван, да ли је потребно да доставимо обавештење о учињеном и, ако јесте, коме?

О: Ради поспешивања и олакшавања запошљавања особа са инвалидитетом ставом 8. члана 27г Закона о буџетском систему прописано је да је у периоду од 1. јануара 2021. до 31. децембра 2023. године корисницима јавних

средстава дозвољено да неограничено запошљавају особе са инвалидитетом. Дакле, на њихово запошљавање не односе се ограничења из става 1. члана 27к да запошљавање мора да се уклопи у 70% од укупног броја лица којима је престао радни однос на неодређено време по било ком основу у претходној календарској години код конкретног послодавца. Једини услов је да поменуто лице има статус особе са инвалидитетом у смислу члана 3. Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Ради запошљавања на неодређено радно време поменутог лица не треба вам никакво одобрење надлежног државног органа јер одредбу о његовом запошљавању спроводите директно на бази законске одредбе из става 8. члана 27к, а као што смо рекли, запошљавање поменутих лица неограничено је слободно у складу са вашим потребама.

Накнада погребних трошкова у случају смрти родитеља који је пензионер

П: Преминула је мајка (пензионерка) зајослено, који је донео рачун за погребне трошкове у износу од 86.433 динара. Од тог износа, ПИО ће погребној фирми надокнадити износ од 56.858 динара, док је разлику у износу од 29.575 динара зајослени поштом испустио фирми за погребне услуге. То значи да на рачуну стоји укупан износ од 86.433 динара, а код начина плаћања „поштом у износу од 29.575 и вирмански 56.858 динара”. Према члану 30. појединачног колективног уговора зајосленима припада право на исплату накнаде трошкова у случају смрти зајослене или члана уже породице (брачни друг, деца и родитељи) у висини трошкова погребних услуга према прило-

Избор чланова школског одбора из редова запослених

П: Да ли ириликом избора члана школској одбора из реда зајослених на седници која се оріанузује у ироширеном сасіаву, ири чему ирисусіувују сви зајослени, іласају само чланови наіавничкој већа или сви зајослени?

О: Чланом 116. Закона о основама система образовања и васпитања прописано је да школски одбор има три члана из реда запослених у установи, као и да чланове органа управљања из реда запослених предлаже васпитно-образовно, односно наставничко веће, а за школу са домом – наставничко и педагошко веће, на заједничкој седници. Заједничка седница која се помиње у члану 116. Закона о основама система образовања и васпитања односи се на школу са домом, односно ради се о заједничкој седници наставничког и педагошког већа.

Заједничку седницу из члана 116. Закона о основама система образовања и васпитања не треба мешати са посебном седницом из члана 123. Закона о основама система образовања и васпитања – поступком за избор директора установе. У том случају ради се о посебној седници наставничког већа на којој се даје

мишљење о кандидатима за директора, којој присуствују сви запослени, а не само чланови наставничког већа, који се о кандидатима за директора изјашњавају тајним гласањем.

Дакле, чланови школског одбора из реда запослених бирају се на седници наставничког већа којој присуствују чланови наставничког већа, а не сви запослени. За члана школског одбора из реда запослених може да буде предложено било које запослено лице у установи, осим оних запослених који у складу са Законом не могу да буду чланови школског одбора.

ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Немогућност закључења уговора на процењену вредност

П: Понућач је у отвореном иосіууіку јавне набавке добио једну ионуду која је изнад ироцењене вредности. Да ли наручилац може да ирихвати ионуду, али да закључи уіовор на ироцењену вредност јавне набавке?

О: Закон не предвиђа такву могућност, а уговор може да се закључи само на вредност понуде ако је цена тржишна и наручилац има обезбеђена средства.

Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постизао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Форензичка лингвистика у грађанским парницама

У овом тексту кроз анализу случаја нејасно или непотпуно сроченог обрасца приказане су могућности форензичке лингвистике у домену грађанских парница.

Додатне могућности (зло)употребе језика

Поред свакодневне (зло)употребе језика, чињеница је да су и неке области подложније разним искривљењима, као што је свет трговине, политике или права. С тим у складу Роџер Шај разликује три нивоа језичке свести¹:

1. који одговара животним задацима који су постали аутоматизовани, као што је вожња бицикла или пењање уз степенице, што ретко долази до наше свести, при чему технологија омогућава да такве радње постају све аутоматизованије, па може да се обавља и неколико одједном, нпр. да се вози ауто и пије кафа;
2. досежу га они који пишу или говоре јавно, као што су песници, политичари, религиозни представници, говорници или новинари, као и у свету пословања, где је често потребно да људи буду свеснији и пажљивији како формулишу своје идеје, а нарочито треба да буду пажљиви са речима и изразима приликом потписивања уговора, када запошљавају или отпуштају запослене, рекламирају производе, купују или продају производе или услуге, састављају писана упутства или упозорења, описују производе или особе, или измишљају

имена брендова и производа, због чега корпорације често запошљавају адвокате како би пазили да не упадну у невољу због погрешног избора речи;

3. онај који је поткрепљен чињеницом да, упркос пажљивој заштити од стране руководиоца и адвоката, корпорације понекад користе језик на начин који води у пословне спорове, па чак и тужбе, када се тврди да је формулација уговора двосмислена или на неки други начин спорна, на пример када послодавац да отказ запосленом на начин који може да се сматра дискриминаторним, или је неке услуге или производа промовисања на начин који погрешно наводи или обмањује кориснике, или су продаја или уговор о провизији састављени тако да изазову неслагање или расправу о томе шта заправо значе.

Сарадња адвоката и лингвиста

Иако су многи адвокати и судије изузетно образовани и врло вешти са речима, постоји оно што представља битну разлику између тумачења језичких доказа од стране адвоката и вештака лингвистичке струке. Колико је сложена тематика у питању, не само када је језик у питању него и било која друга специ-

бивалиште. На тај начин јасно би се одредиле и намере подносиоца захтева. Ако би могли да се утврде чињенични докази да су подносиоци представке лагали о томе, онда би могао да се покрене случај због кривоклетства.

Шај сматра да, када су одговори који се одnose на намеру неке особе критични при одређивању питања законитости која могу да се покрену у парници, потписана изјава о намерама те особе може да надмаши све смернице о понашању које се користе за утврђивање, чак и на основу закључка о невиности или кривици особе на суђењу. Међутим, у кодексу дозволе за лов у Монтани, за разлику од државних кодекса за моторна возила и изборе, подносиоци захтева не питају се директно о намерама. Уместо тога, одређеним питањима настоји се да се утврде намере подносиоца захтева. Дакле, питање за Турпиновог браниоца овде је било да ли да тражи прикладност закључка о намерама кроз сет од пет критеријума или да директно утврди намере подносиоца представке једноставним питањем „да ли намеравате да се сматрате правним резидентом.” Након неформалних консултација са разним професорима права који су обесхрабрили ту стратегију одбране, адвокат је одустао од ње. Нема сумње да држава Монтана верује да је њена дефиниција лакша за администрацију. И вероватно јесте, јер пет питања може да се сматра објективнијим него што би било питање о намери. Намеру је тешко доказати, посебно када одговори могу да буду потпуне неистине. Након напуштања таквог приступа, преостало је само још један пут за одбрану: да се спроведе истраживање мишљења, осећања и уверења о пријавном обрасцу са репрезентативном популацијом корисника.

Коначно одабрана стратегија: Иако је много тога могло да се каже о језичкој двосмислености и недоречености образаца за конзервацију и пријаву, а можда чак и статуса, бранилац је одлучио да представљање пороти нечега што се чини сложеним језичким аргументима о двосмислености можда неће да буде толико ефектно као представљање резултата анкете која би открила начин на који просечни становници Монтане заправо разумеју шта се од њих тражи у захтевима за дозволу за лов. Како тако нешто није у домену

Шајевих компетенција, био је ангажован још један стручњак да би се утврдило да ли су конзерваторски и пријавни обрасци разумљиви. Питања у анкети фокусирали су се на исту нејасноћу и двосмисленост о којима се раније говорило као о стратегијама 1 и 2, укључујући недостатак неопходних информација које су биле у статуту, али нису биле доступне у обрасцу за пријаву, затим на неуспешан дизајн и редослед обрасца за пријаву, као и на збуњујуће изјаве о захтевима за боравак од сто осамдесет и сто двадесет дана, али и на нејасна значења речи „непосредно пре” и „све изјаве у овом обрасцу су тачне и истините”. Шајева ранија лингвистичка анализа уоквирила је већину питања у анкети, а резултати анкете ишли су у прилог одбрани. Након дуже расправе адвокат одбране утврдио је да главни проблеми леже у самим обрасцима за конзервацију и пријаву, а и тај приступ је, како Шај сматра, вероватно био лак за разумевање. Истражитељи и надзорни органи прикупили се све податке које су могли, а на тужиоцу је било да одлучи шта ће учинити са тим. Лов је веома важна ствар за становнике Монтане, тако да је тужилац очигледно веровао да би кршење закона који се односе на лов нахушкало поротнике против богатих аутсајдера попут Турпина. Грешка тужилаштва је била у томе што није рачунала да ће порота бити љута због неадекватности збуњујућих формулара које сви ловци из Монтане морају да испуне. Одбрана је то схватила и одлучила се за стратегију у којој је порота утврдила да је неадекватност бирократије већа од сваке могуће предиспозиције да се богатим придошлицама дозволи да лове у њиховој држави. Уосталом, и њима би могло слично да се догоди. Тако је Турпин ослобођен оптужби за кривично дело кривоклетство.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

¹ „Fighting over words: Language and civil law cases” са линка: https://books.google.td/books?id=IIA8DwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=fr&source=gbs_book_other_versions_r&cad=4#v=onepage&q&f=false

² Подаци о случају преузети су у преводу на српски из књиге: Roger W. Shuy, „The language of perjury cases”, Oxford university press 2011, стр. 9.

Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом...“ бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом Међународног дана Рома

Иако је ромска заједница део скоро сваке савремене државе, која има језик, културу и историју, тек у новије доба почела је озбиљније да се уважава на међународним нивоу, а и кроз национална законодавства, тако да смо у овом тексту представили много тога што је одавно требало да знамо о сународницима, али и достигнућа међународног и домаћег права по питању статуса Рома.

Дуг Ромима

Четврт века након што су 1997. године два припадника неонацистичког покрета до смрти тукла недужног тринаестогодишњег дечака Душана Јовановића, његова сестра, уз подршку невладине Иницијативе А11, у Градској управи Града Београда поднела је предлог да се парк у такозваној Митићевој рупи код Трга Славија, у непосредној близини Душанове куће, назове по њему, с тим што годинама већ постоји табла са његовим именом и поруком: „Овај парк носи име по Душану, у сећање на његову трагичну судбину и као подсетник да борба против расизма, мржње и насиља никада на престаје.”

На дан када се обележава годишњица смрти Душана Јовановића више десетина активиста и грађана ту полаже цвеће и венце, и то је изгледа све што се чини. У јавности се данима полемисало о одлуци Апелационог суда да не казни припадника ромске националности због сексуалне везе са малолетном девојком, при чему иста јавност нити је прочитала пресуду ни образложење, нити је упозната са свим аспектима случаја, који ће у наставку и бити приказан као модел онога што се често догађа, а врло мало разуме. Исто тако водила

се жучна полемика у јавности због народне питалице у уџбенику за трећи разред основне школе „Народне умотворине лаке за ђаке трећак” Наташе Станковић Шошо, у издању куће „Клет”, којом се на најразличитије начине омаловажавају припадници ромске националности. Покрет Опре Рома упутио је тужбу Поверенику за заштиту равноправности против Министарства просвете и ИК „Клет” са захтевом да се она избаци из лектире. И пре него што су надлежни нешто учинили, ИК „Клет” одлучила је да спорну питалицу избаци из збирке, иако је, како су прецизирали, иста преузета из релевантних извора, међу којима је и „Антологија говорних народних умотворина” у издању Матице српске и Српске књижевне задруге. За такав потез издавача и извињење које је упутио ромској заједници припадници покрета кажу да је корак у добром правцу, уз напомену да замена питалице у лектири не мења суштину односа према ромској заједници. И са тим не можемо а да се у потпуности не сложимо. У најзначајнијим делима домаће и светске књижевности ликови Рома су чести и део општељудских прича, без икакве намере да се припадници једне нације омаловаже, чак и када се користи старо име са пежоративним призвуком, већ напротив да се говори и представи оно што се чини далеким и непознатим. Мало је вероватно да би избацивањем дела Иве Ан-

ције, што је у супротности са принципима нашег друштва, које се заснива на принципима отвореног друштва, које представља друштво толеранције и међусобног уважавања људи без обзира на њихову верску, националну и другу припадност.

Радње које оптужени предузима вређајући на националној основи оштећену, плујући и ударајући је ногом у задњи део тела представљају злостављање оштећене, јер оне изазивају непријатност и нерасположење праћено осећајем страха које је она имала управо због таквог понашања оптуженог, које је било инспирирано мржњом према припадници ромске националне мањине. Тиме што је упутио директну претњу убиством оштећеној, угрожавајући јој сигурност, која је била озбиљна, директна и односила се на зло које јој предстоји од њега – да ће је убити управо зато што је припадница ромске националне мањине. У тако утврђеним радњама оптуженог стоје сва обележја кривичног дела изазивања националне, расне и верске мржње, раздора и нетрпељивости из чл. 134. ст. 2. у вези са ст. 1. ОКЗ.

Ендноте

- ¹ <https://www.britannica.com/topic/Rom>
- ² Подаци су непоуздани јер су и подаци о броју ромских становника у европским земљама били непоуздани, са <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/genocide-of-european-roma-gypsies-1939-1945>.
- ³ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620201/EPRS_BRI\(2018\)620201_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620201/EPRS_BRI(2018)620201_EN.pdf)
- ⁴ <https://fxb.harvard.edu/the-roma-program/romani-people-in-the-americas/>
- ⁵ https://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2021/02/PERCEPCIJA-ROMSKE-ZAJEDNICE-O-DISKRIMINACIJI_final_compressed.pdf
- ⁶ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620201/EPRS_BRI\(2018\)620201_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620201/EPRS_BRI(2018)620201_EN.pdf)
- ⁷ <https://www.cpi.rs/media/publications/Dzanes-ko-sem-SR-WEB-2-min-compressed.pdf>
- ⁸ https://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2021/02/PERCEPCIJA-ROMSKE-ZAJEDNICE-O-DISKRIMINACIJI_final_compressed.pdf
- ⁹ <https://www.cpi.rs/media/publications/Dzanes-ko-sem-SR-WEB-2-min-compressed.pdf>
- ¹⁰ <https://www.dw.com/sr/srbija-koje-nevladine-organizacije-se-bave-romima/a-61569447>
- ¹¹ <https://pecanik.net/pravna-zabluda/>

Закључак

Све наведено показује да нам недостаје разумевања и толеранције, што значи да је потребно још много рада на свим нивоима друштва да би наши рођаци, пријатељи и комшије заиста то и били. На првом месту су надлежне институције, које, осим што уподобљавају текстове закона међународним текстовима, треба озбиљно да пораде на програмима и пројектима који ће истински донети промене у положају ромске популације тако што ће укључити све грађане Србије, едуковати их и оплеменили, а не само припаднике ромске популације, јер када промена почне у институцији, лако се преноси на локални и појединачни ниво. А на том нивоу школе морају да уложе много више напора на укидању сегрегације и образовању младих у духу прихватања и разумевања, као и породице, које ће васпитавати племенитије генерације за свет по мери свих његових становника, све у духу дивне ромске народне пословице: **Брда се не могу срести, али људи могу.**

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

ИНГ-ПРО

Прејлед њројса...

ИЗДАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА...

РАДНИ ОДНОСИ

- Правилник о поступку прегледа и провере опреме за рад и испитивања услова радне околине („Сл. гласник РС” бр. 15/2023 од 24. 2. 2023)
- Правилник о начину и садржају извештавања о броју запослених код корисника средстава буџета локалне власти у 2023. години („Сл. гласник РС” бр. 21/2023 од 17. 3. 2023)

СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

- Правилник о Пензионерској картици („Сл. гласник РС” бр. 18/2023 од 3. 3. 2023)
- Правилник о допунама Правилника о друштвеном стандарду корисника пензија Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање („Сл. гласник РС” бр. 18/2023 од 3. 3. 2023)
- Решење о одређивању износа месечне новчане накнаде (посебни додатак) за рехабилитовано лице („Сл. гласник РС” бр. 18/2023 од 3. 3. 2023)
- Уредба о допунама Уредбе о надлежности, делокругу, организацији и начину пословања Фонда за социјално осигурање војних осигураника („Сл. гласник РС” бр. 15/2023 од 24. 2. 2023)

ЗДРАВСТВО

- Правилник о изменама Правилника о највишем износу накнада трошкова за медицинско-техничка помагала која се издају на терет средства обавезног здравственог осигурања („Сл. гласник РС” бр. 16/2023 од 27. 2. 2023)
- Правилник о изменама Правилника о ценама лабораторијских здравствених услуга на примарном, секундарном и терцијарном

нивоу здравствене заштите („Сл. гласник РС” бр. 16/2023 од 27. 2. 2023)

- Правилник о изменама Правилника о номенклатури лабораторијских здравствених услуга на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите („Сл. гласник РС” бр. 17/2023 од 2. 3. 2023)
- Износ месечне основице доприноса за обавезно здравствено осигурање лица за која се средства за уплату доприноса обезбеђују у буџету Републике Србије за 2023. годину („Сл. гласник РС” бр. 20/2023 од 10. 3. 2023)
- Правилник о изменама и допунама Правилника о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе („Сл. гласник РС” бр. 20/2023 од 10. 3. 2023)
- Одлука о износу средстава која се преносе филијали за 2023. годину („Сл. гласник РС” бр. 22/2023 од 22. 3. 2023)
- Одлука о изменама и допунама Одлуке о висини чланарине за чланове Фармацеутске коморе Србије („Сл. гласник РС” бр. 22/2023 од 22. 3. 2023)

ПРОМЕТ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА

- Уредба о измени Уредбе о ограничењу висине цена основних животних намирница („Сл. гласник РС” бр. 15/2023 од 24. 2. 2023)

ЕНЕРГЕТИКА

- Уредба о ограничењу висине цена деривата нафте („Сл. гласник РС” бр. 15/2023 од 24. 2. 2023)
- Одлука о измени Одлуке о привременој забрани извоза ЕВРО ДИЗЕЛА EN 590 („Сл. гласник РС” бр. 15/2023 од 24. 2. 2023)

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ВИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Пословни саветник – штампани часопис: САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА

Јавне набавке и буџети

Грађанско право

Кривично право

Управно право

Привредно право

Радно право

Унакрсни поглед